

Lausuntopyyntö PRIDno-2020-5872, Porin teatterin ja Pori Sinfonietan yhtiöittäminen, valtuustoaloite, Mikael Ropo

Valtuutettu Mikael Ropo on 2.11.2020 tehnyt seuraavan valtuustoaloitteen:

"Porin teatterin ja Pori Sinfonietan yhtiöittäminen, valtuustoaloite, Mikael Ropo

Taustaa:

Porin kaupunginhallitus on käynnistänyt selvityksen Pori Sinfonietan ja Porin teatterisäätiön yhdistämisestä. Useat kunnat Suomessa ovat yhtiöittäneet kulttuuritoimintaansa. Yhtiöittämisen taustalla on ajatus tarjota entistä laadukkaampia kulttuuripalveluita mahdollisimman joustavasti. Yhtiöittäminen toisi toimijoilleen vapautta ja vastuuta, sekä mahdollistaisi joustavan päätöksenteon. Omistaja-ohjauksen kautta olisi myös mahdollisuus määrittellä tavoitteet ja tahtotila entistä laajemmin.

Esitys:

Esitän, että Porin kaupunki teettää selvityksen Porin teatterisäätiö sr:n muuttamiseksi osakeyhtiöksi. Samalla selvitetään Pori Sinfonietan siirtämistä tämän osakeyhtiön alle. Selvityksessä tulee huomioida myös vaikutukset Porin Teatteritalo Oy:hyn.

Selvityksessä tulee huomioida organisaatiovaikutukset, päätöksentekovaikutukset, TES-vaikutukset, vaikutukset kaupungin suuntaan, toiminnan joustavuus, talousvastuullisuus, valtionosuuksien tuloutuminen, kaupungin rahoitus ja omistajaohjaus, sekä johtajuus."

Kaupunginhallitus on päätöksellään 9.11.2020 § 625 päättänyt pyytää aloitteesta sivistyslautakunnan lausuntoa ja sivistysjohtaja on osaltaan pyytänyt asiasta rahoitusjohtajan lausuntoa.

Rahoitusjohtaja lausuu pyydettyinä valtuustoaloitteeseen kunnioittavasti seuraavaa:

"Lausunrossani keskityn tarkastelemaan asiaa erityisesti Porin teatterisäätiö sr:n ja säätiölain näkökulmasta sekä sivuten myös tietyissä kohdissa Porin Teatteritalo Oy:n näkökulmaa.

Voimassa oleva säätiölaki astui voimaan 1.12.2015 ja silloin laki muuttui rakenteellisesti olennaisesti ja suuri määrä asioita kirjoitettiin lakiin auki. Säätiö on oikeushenkilö ja se toimii julkisen valvonnan alaisena jonkin hyödyllisen tarkoituksen toteuttamiseksi omien sääntöjensä sekä säätiölain määrittämällä tavalla. Säätiöllä ei ole omistajia eikä jäseniä, joka erottaa sen keskeisesti esim. osakeyhtiöistä. Säätiön perusominaisuuksiin ja lähtökohtiin kuuluu pysyvyys ja muuttumattomuus. Tästä seuraa se, että säätiön perustajan tahtoa suojataan vahvasti, jos oltaisiin muuttamassa säätiön tarkoitusta, yhdistämässä tai lakkauttamassa säätiötä. Näin ollen säätiön tarkoituksen muuttaminen ja säätiön lakkauttaminen ovat vahvasti säänneltyjä.

Säätiölain mukaan säätiö voi muuttaa tarkoitustaan, jos säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen on mahdotonta, olennaisesti vaikeutunut, kokonaan tai huomattavalta osaltaan hyödytöntä. Säätiön lakkauttaminen on käytännössä mahdollista vasta siinä vaiheessa, kun säätiö ei voi enää toteuttaa sääntöjensä

mukaista tarkoitusta. Säätiötä ei voi lopettaa pelkästään esim. säätiön hallituksen päätöksellä tai säätäjän myöhemmin ilmoittaman toiveen mukaan.

Säätiön sääntöjen muutoksesta on tehtävä ilmoitus säätiörekisteriin, jota ylläpitää Patentti- ja rekisterihallitus (PRH). Sääntöjen muuttamista koskevaa päätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin päätös on rekisteröity. Säätiö voi myös kirjallisella hakemuksella pyytää PRH:lta ennakkotarkastusta säätiön sääntöjen muutokselle, joka on voimassa kaksi vuotta ennakkotarkastuspäätöksestä. Sääntöjen muutos rekisteröidään säätiörekisteriin, jos PRH päättää, että sääntöjen muuttamiselle säädetyt edellytykset täyttyvät ja jos sääntöjen muuttamisesta on päätetty lain mukaisesti. Samoin PRH päättää, että säätiön tarkoituksen muuttamiselle tai purkamiselle säädetyt edellytykset täyttyvät sekä näistä on päätetty säätiölain mukaisesti.

Jos säätiö haluttaisiin lakkauttaa, voidaan se purkaa noudattaen säätiölain luvun 12 säännöksiä selvitysmenettelystä. Lain mukaan säätiö voidaan asettaa selvitystilaan, jos

1. se on perustettu määrätyksi ajaksi ja määräaika on kulunut
2. se on perustettu määrättyjen edellytysten varaan ja tarkoitettuja edellytyksiä ei enää ole; tai
3. sen varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen on mahdotonta tai olennaisesti vaikeutunut, kokonaan tai huomattavalta osalta hyödytöntä taikka lain vastaista eikä säätiön tarkoitusta voi muuttaa.

Sen lisäksi, että säätiön selvitystila voi alkaa em. tavoilla vapaaehtoisesti säätiön aloitteesta, voi myös PRH määrätä säätiön selvitystilaan tietyissä tilanteissa, mutta nämä tilanteet eivät koske Porin teatterisäätiötä.

Kuten todettua, PRH päättää siis viime kädessä ovatko säätiön purkamisen edellytykset täyttyneet, mutta nähdäkseni Porin teatterisäätiön osalta mikään näistä em. kolmesta kohdasta ei toteudu. Lakkauttamisen yhteydessä varoja ei saa luovuttaa ainakaan suoraan esim. säätiön lähipiiriin kuuluvalla yhtiöllä. Lisäksi Porin teatterisäätiön säännöissä todetaan, että jos säätiö lakkautetaan, siirtyy sen omaisuus Porin kaupungille käytettäväksi Porin Teatterin toiminnan jatkamiseen ja hoitamiseen.

Säätiö voisi purkautua myös sulautumisen seurauksena, mistä säädetään säätiölain 11. luvussa, jonka mukaan sulautuminen voi tapahtua siten että:

1. yksi tai useampi sulautuva säätiö sulautuu vastaanottavaan säätiöön tai
2. vähintään kaksi sulautuvaa säätiötä sulautuu perustamalla yhdessä vastaanottavan säätiön

Säätiölain mukaan sulautuva säätiö voi sulautua toiseen tarkoitukseltaan ja tarkoituksen muuttamisen edellytysten suhteen olennaisesti samankaltaiseen säätiöön (vastaanottava säätiö), jolloin sulautuvan säätiön varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle säätiölle. Säätiön säännöissä voidaan määrätä sulautumista koskevista edellytyksistä toisinkin ja Porin teatterisäätiön säännöissä todetaan, että jos säätiö lakkautetaan, siirtyy sen omaisuus Porin kaupungille käytettäväksi Porin Teatterin toiminnan jatkamiseen ja hoitamiseen. Vaikka säätiön säännöissä ei olisikaan mainintaa varojen siirtymisestä Porin kaupungille, nähdäkseni säätiölain varoja ei saisi luovuttaa säätiön lähipiiriin kuuluvalla yhtiöllä.

Koska laissa on mainittu erikseen sulautumisen tavat, seuraa siitä, että nähdäkseni lain mukaan Porin Teatterisäätiö ei voisi kokonaan lakata olemasta ja sulautua osakeyhtiöön eli Porin Teatteritalo Oy:hyn. Sinällään toki säätiö voi omistaa esim. liiketoimintaansa varten perustetun osakeyhtiön/-yhtiötä ja muodostaa konsernin.

Sen sijaan (toisin kuin aikaisemmassa laissa) Porin Teatterisäätiö voisi säätiölain mukaan sulauttaa itseensä myös omistamansa tytäryhtiön (Porin Teatteritalo Oy). Tytäryhteisösulautumisella tarkoitetaan laissa sitä, että sulautumiseen osallistuva säätiö omistaa kaikki sulautuvan yhtiön osakkeet sekä muut osakkeisiin oikeuttavat erityiset oikeudet. Lain vaatimus sulautuvan yhtiön kaikkien osakkeiden omistamisesta on Porin Teatteritalo Oy:n osalta haasteellinen, koska Porin Teatterisäätiö ei omista yhtiön kaikki osakkeita, vaan Porin kaupungilla on osa. Kokonaan toinen pohdinta on, olisiko tällainen sulautuminen esim. verotuksen (erityisesti arvonlisä- ja varainsiirtovero) näkökulmasta mitenkään järkevää.

Nyt voimassa olevassa säätiölaissa on sulautumisen edellytyksiä siis hieman lievennetty aiemmasta. Laissa ei ole enää vaatimusta siitä, että säätiön tarkoituksen toteuttamisen tulisi olennaisesti parantua sulautumisen johdosta. Sopimusvapaus sulautumisen osalta ei kuitenkaan nykyisessä säätiölaissa ole yhtä laaja kuin esimerkiksi osakeyhtiöiden sulautumisen yhteydessä, koska säätiölaissa edellytetään sulautuvien säätiöiden tarkoitusten samankaltaisuutta. Nykyinen säätiölaki mahdollistaa siis säätiön sulauttamaan itseensä omistamansa osakeyhtiön, mutta laki ei tunne säätiön sulautumista kokonaan osakeyhtiöön, vaikka säätiön liiketoiminta voidaan siis siirtää osakeyhtiöön. Sinällään muuten säätiöfuusio prosessina vastaa hyvin pitkälti osakeyhtiöiden sulautumista. Sen sijaan nykyinen säätiölaki ei tunnista ollenkaan säätiön jakautumista, josta osakeyhtiölaissa on omat säännökset.

Verohallinnon syventävissä vero-ohjeissa käsitellään sitä, millä edellytyksin yrityksen toimintamuoto voidaan veroseuraamuksitta muuttaa osakeyhtiöksi ja miten muutos vaikuttaa siirtyvän yritystoiminnan verotukseen. Ohjeessa tarkastellaan yrityksen toimintamuodon muutoksen verotuskysymyksiä tuloverotuksen ja varainsiirtoverotuksen näkökulmasta. TVL 24 § 1 momentin 1–5 kohdissa lueteltu tilanteita, joissa toimintamuodon muutos osakeyhtiöksi voidaan toteuttaa veroseuraamuksitta. Kysymyksessä ei kuitenkaan ole tyhjentävä luettelo. Toimintamuodon muutos voidaan säännöksen 6 kohdan mukaan toteuttaa veroseuraamuksitta lainkohdassa nimenomaisesti mainittuihin tilanteisiin rinnastettavissa tilanteissa. TVL 24 §:ssä tarkoitettuna tilanteena on voitu korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun KHO:1989-B-512 perusteella pitää myös säätiön liiketoiminnan siirtoa perustettavalle osakeyhtiölle, jonka osakekannan säätiö kokonaan omisti. Ratkaisussa ei kuitenkaan otettu kantaa tilanteeseen, jossa säätiön toiminta olisi varoineen ja velkoineen siirretty toiselle yhteisölle ja säätiö olisi lakannut olemasta. Nykyisellään ratkaisussa toteutettua järjestelyä arvioitaisiin liiketoimintasiirtoa koskevan EVL 52d §:n perusteella. Kun tämän lisäksi otetaan huomioon, että säätiöllä ei ole omistajia tai jäseniä, säätiön muuttamista osakeyhtiöksi ei voida pitää TVL 24 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuna kyseisen momentin 1–5 kohdan tilanteisiin rinnastettavana tilanteena. Eli oletus on, että tästä saattaisi olla veroseuraamuksia.

Verotuksellisesti on myös pohdittava, että Porin Teatterisäätiön lopettamisella menetettäisiin säätiöllä nyt oleva yleishyödyllinen asema. Yleishyödyllinen yhteisö on mm. vapautettu maksamasta veroa tuloverolain mukaisista tuloistaan.

Konsernipalvelut
Omistajaohjaus- ja rahoitusyksikkö

18.4.2021

Valtuustoaloitteessa pyydettiin selvityksessä huomioimaan myös omistajaohjauksellinen näkökulma. Lyhyesti loppuun voidaan todeta, että sinällään osakeyhtiö yhteisömuotona on paljon joustavampi kuin säätiö, koska säätiöllä ei ole omistajia eikä jäseniä. Osakeyhtiössä kaupunki pystyy käyttämään omistajuuteen perustuvaa valtaa paljon helpommin esim. yhtiökokouksen kautta. Koska säätiöön toimintaan tehtävät muutokset ovat vahvasti säänneltyjä, tulee omistajaohjauksen kannalta uusien säätiöiden perustamista harkita aina hyvin tarkkaan.”

Kunnioitavasti

Jouni Lampinen
Rahoitusjohtaja